

PHÁT TRIỂN CÔNG TÁC THỐNG KÊ TRONG NỀN KINH TẾ TRI THỨC

TS. Nguyễn Xuân Tường
Phó Viện trưởng Viện KHTK

Chúng ta đang bước vào thế kỷ mới - Thời kỳ của những biến đổi sâu sắc và mạnh mẽ về mọi mặt của đời sống kinh tế xã hội. Ngành Thống kê nước ta năm nay kỷ niệm 45 năm ngày thành lập - So với những ngày đầu mới thành lập ngành Thống kê đã có những bước phát triển đáng kể về mọi mặt từ tổ chức bộ máy đến công tác chuyên môn nghiệp vụ cũng như trình độ cán bộ để có thể tiến kịp với sự phát triển chung của đất nước.

Cho đến nay tuy trong việc đánh giá về vị trí, tác dụng những kết quả đạt được, những khó khăn tồn tại của công tác thống kê nước ta có thể còn khác nhau nhưng chúng ta có thể thống nhất được rằng hoạt động thu thập xử lý phân tích thống kê là công việc không thể thiếu được trong bất cứ một thời kỳ nào, xã hội càng phát triển, bộ máy quản lý Nhà nước càng hoàn thiện, yêu cầu thông tin phục vụ công tác quản lý càng cao thì đòi hỏi càng nhiều thông tin thống kê có chất lượng với độ chính xác cao. Do đó công tác thu thập xử lý và cung cấp thông tin không ngừng phát triển.

Ngày nay tri thức, thông tin và công nghệ luôn luôn có vị trí quan trọng trong quá trình phát triển nhất là trong thời kỳ công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước. Nền kinh tế đã đạt được những thành tựu rất đáng tự hào nhưng cũng đang đặt ra hàng loạt thách thức mới. Nền kinh tế có những bước chuyển đổi rất to lớn và sâu sắc về cơ cấu, về thành phần, về phương thức quản lý và điều hành những vấn đề đó phụ thuộc vào hàng loạt các yếu tố chủ

quan và khách quan cho nên việc thường xuyên theo dõi nắm bắt thông tin để kịp thời có những điều chỉnh hợp lý là trách nhiệm của các cơ quan cung cấp thông tin trong đó có ngành thống kê.

Như chúng ta đã biết đối với nền kinh tế truyền thống các nguồn lực chủ yếu đối với sự phát triển kinh tế là lao động và vốn thì ngày nay thời đại cách mạng khoa học công nghệ, nền kinh tế tri thức nguồn lực có vai trò quyết định là thông tin và tri thức. Ngành thống kê là một ngành có chức năng thu thập và xử lý, cung cấp thông tin phục vụ cho yêu cầu quản lý, ngành thống kê có điều kiện thường xuyên tiếp xúc với thông tin, Nhà nước đã tạo cho ngành thống kê những điều kiện về mặt pháp lý cũng như cơ sở vật chất kỹ thuật để thu thập tổng hợp thông tin ban đầu thành những thông tin tổng hợp, có hệ thống phản ánh được bản chất của sự vật và hiện tượng về sự phát triển kinh tế xã hội của đất nước, của từng ngành, từng địa phương. Cơ quan thống kê là trung tâm thu thập và cung cấp thông tin thống kê kinh tế - xã hội đây là một lợi thế rất lớn của ngành thống kê. Để đưa đến những nhận thức đúng đắn từ những số liệu, thống kê thực sự là một công cụ quan trọng đối với quản lý Nhà nước.

Nhận thức đúng đắn chức năng và nhiệm vụ của mình để suy nghĩ tìm ra được mọi biện pháp cần thiết trên cơ sở biết khai thác tốt khả năng, tri thức của cán bộ trong ngành để tạo ra được những thông tin thống kê đầy đủ, chính xác và

kịp thời đáp ứng yêu cầu của các đối tượng sử dụng thông tin thống kê.

Trong những năm qua, ngành thống kê đã có những bước phát triển đáng kể từ việc tổ chức hệ thống thông tin thống kê chủ yếu phục vụ cho quản lý theo cơ chế kế hoạch hóa tập trung nặng về mô tả sự việc và hiện tượng sang hệ thống thông tin thống kê phục vụ cho việc quản lý theo cơ chế thị trường có sự quản lý và điều tiết của Nhà nước. Thông tin thống kê có tác dụng làm căn cứ quan trọng để thống nhất đánh giá thực trạng của nền kinh tế, chỉ ra được những thành công cũng như những khó khăn hạn chế trong việc thực hiện các chỉ chủ trương chính sách phát triển kinh tế - xã hội, số liệu thống kê đã được sử dụng rộng rãi cho các đối tượng sử dụng trong và ngoài nước.

Tuy nhiên, công tác thống kê hiện nay so với yêu cầu đặt ra trong công tác quản lý của Nhà nước còn nhiều tồn tại yếu kém hạn chế đến việc thu thập và cung cấp thông tin thống kê nhất là trong thời kỳ đổi mới, yêu cầu cung cấp thông tin thống kê ngày càng cao.

Nói chung hệ thống chỉ tiêu thống kê đến nay vẫn chưa đồng bộ, thiếu nhiều chỉ tiêu chất lượng và hiệu quả, độ tin cậy của số liệu thống kê chưa cao, việc khai thác dữ liệu qua các cuộc điều tra chưa tốt, chưa xây dựng được một cơ sở dữ liệu thống kê phong phú và ổn định cho nên việc tiến hành công tác phân tích thống kê còn hạn chế, các báo cáo phân tích sâu còn rất ít, ấn phẩm thông tin thống kê nhìn chung còn đơn điệu về hình thức và nội dung thông tin không nhiều cho nên chưa có điều kiện phổ biến rộng rãi cho các đối tượng sử dụng.

Nguyên nhân của những tồn tại yếu kém trên có những nguyên nhân chủ quan

và khách quan nhưng trong đó do yếu tố chủ quan là chính. Trước hết là do nhận thức chưa đầy đủ, mặt khác do chủ trương biện pháp thực hiện chưa tốt. Trong thời đại cách mạng khoa học công nghệ phát triển việc khai thác tốt nhất những tiềm năng về khu vực công nghệ, về thông tin, về việc xây dựng đội ngũ cán bộ có trình độ nắm được những lý luận thống kê khoa học tiên tiến, có khả năng vận dụng vào thực tế chưa được chú trọng, công tác đào tạo bồi dưỡng nâng cao trình độ cán bộ trong ngành không được tiến hành thường xuyên, hơn mười năm qua cán bộ có trình độ trên đại học được đào tạo có hệ thống giảm dần nhưng lại không được chú ý tạo nguồn bổ sung thường xuyên. Việc ứng dụng công nghệ thông tin trong công tác thống kê tuy có những tiến bộ nhất định nhưng vẫn chưa đáp ứng được yêu cầu đặt ra; chưa khai thác được hết tiềm năng của cán bộ trong lĩnh vực này. Ngành thống kê từ vị trí một ngành đi tiên phong trong lĩnh vực sử dụng tin học đến nay đã tụt hậu so với rất nhiều ngành khác, cho nên đã hạn chế rất nhiều đến việc thực hiện tốt chức năng nhiệm vụ của ngành.

Để khắc phục được những tồn tại và thiếu sót trên, cần từng bước hoàn thiện công tác thu thập xử lý và cung cấp thông tin thống kê đáp ứng yêu cầu của công tác quản lý và phù hợp với xu thế phát triển của xã hội hiện nay trong việc xây dựng và phát triển nền kinh tế tri thức.

Để án phát triển công tác thống kê trong thời gian tới sẽ chỉ ra được những bước đi, sự phát triển thích hợp về các khâu công việc trong những năm tới. Tuy nhiên, trước hết cần phải đánh giá đúng đắn được thực trạng công tác thống kê nước ta một cách nghiêm túc xem trình độ thống kê nước ta hiện nay thế nào so với

những yêu cầu đặt ra, phải có sự đánh giá so sánh trình độ thống kê nước ta so với trình độ chung của các nước trong khu vực và thế giới để có thể đặt ra các mốc để phấn đấu vươn lên về các mặt phương pháp thu thập, xử lý, cung cấp thông tin thống kê, sản xuất các ấn phẩm thông tin. Việc ứng dụng các thành tựu khoa học, các phương pháp thống kê tiên tiến trong việc xây dựng hệ thống chỉ tiêu thống kê, xây dựng hệ thống các bảng danh mục, việc áp dụng các chuẩn mực thống kê quốc tế, việc ứng dụng công nghệ thông tin vào ngành thống kê nước ta.

Công tác xây dựng bộ máy thống kê, xây dựng đội ngũ cán bộ, thường xuyên đào tạo bồi dưỡng nâng cao trình độ của cán bộ, tạo ra được một đội ngũ cán bộ chuyên gia giỏi trong ngành đi đôi với việc xây dựng được một cơ sở vật chất kỹ thuật tốt của ngành cũng là những khâu công tác vô cùng quan trọng trong nội dung phát triển công tác của ngành thống kê.

Để xây dựng được một đề án phát triển ngành trong những năm tới, trước hết phải có một tư duy mới, một cách nhìn nhận thực trạng của ngành một cách nghiêm túc để có thể nghiên cứu suy nghĩ xác định những bước đi thích hợp trên cơ sở biết khai thác và động viên được tri thức, lòng hăng say công tác và ý thức trách nhiệm của toàn thể cán bộ trong ngành. Cần đưa những nội dung trên trở thành những đề tài nghiên cứu khoa học, tập trung cán bộ có trình độ nghiên cứu một cách nghiêm túc. Đây chính là những hoạt động có tính tri thức trong ngành.

Việc đổi mới và phát triển công tác của ngành nhanh hay chậm, đạt được mục tiêu sớm hay muộn tùy thuộc rất lớn vào năng lực nội sinh của ngành, của tất

cả những cán bộ được đào tạo bồi dưỡng có hệ thống về lý luận, có kinh nghiệm thực tế và sự chỉ đạo quản lý tốt của lãnh đạo ngành. Tất nhiên công việc của chúng ta đang làm trong ngành không dễ dàng, công việc thu thập xử lý và cung cấp được những thông tin đầy đủ chính xác và kịp thời có tác dụng tốt đối với các đối tượng sử dụng thông tin thống kê không phải chỉ là việc riêng của ngành thống kê mà còn liên quan chặt chẽ đòi hỏi sự phối hợp của nhiều ngành khác có liên quan. Đồng thời phải đúc rút những kinh nghiệm đã có sau 45 năm xây dựng ngành, kinh nghiệm học tập được từ thống kê của các nước có điểm xuất phát gần như chúng ta, với khả năng của đội ngũ cán bộ thống kê hiện có trong ngành, với sự quan tâm tạo mọi điều kiện của lãnh đạo ngành nhất định ngành thống kê nước ta sẽ có những bước phát triển tích cực, trước hết là ở những khâu đột phá như công tác phương pháp chế độ, công tác nghiên cứu khoa học, việc học tập áp dụng những kinh nghiệm tiên tiến và hiện đại vào công tác thu thập, xử lý và cung cấp thông tin xuất bản các ấn phẩm thống kê, xây dựng các chính sách phát triển cung cấp thông tin thống kê, ứng dụng công nghệ tin học vào công tác của ngành.

Với phương châm không ngừng nghiên cứu hoàn thiện, nâng cao hiệu quả chắc chắn ngành thống kê có thể từng bước khẳng định được vị trí và chức năng của ngành trong công tác quản lý Nhà nước.

Nhận thức đúng đắn sự phát triển của ngành trong những điều kiện cụ thể để tạo nên những tư duy mới thay đổi nhận thức về nhiệm vụ và phương hướng phát triển của ngành thống kê ngày nay không còn giống như những năm đầu khi mới thành lập ngành mà là sự phát triển đi lên của

ngành thống kê trong thời kỳ đổi mới, thời kỳ hội nhập và mở cửa với thế giới, thời đại bùng nổ thông tin, thời kỳ xây dựng và phát triển

nền kinh tế tri thức - chính sự nghiên cứu nghiêm túc, có hệ thống và sự thay đổi sẽ mở đường cho sự phát triển.

VIỆN KHOA HỌC THỐNG KÊ